

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**unor prevederi din articolul 1 din Legea nr. 296 din 23 noiembrie
1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii nr. 1225 din 8
decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice**

*(drepturile persoanelor născute în locurile de represiune sau în drum
spre ele)*

(sesizarea nr. 109a/2020)

CHIȘINĂU

12 ianuarie 2021

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 1 DIN LEGEA NR. 296 DIN 23 NOIEMBRIE 1994
PENTRU INTERPRETAREA UNOR PREVEDERI ALE LEGII NR. 1225 DIN 8 DECEMBRIE
1992 PRIVIND REABILITAREA VICTIMELOR REPRESIUNILOR POLITICE

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 6 iulie 2020,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe 6 iulie 2020, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de către dl Octavian Țicu, deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorul sesizării îi solicită Curții să verifice constituționalitatea textului „copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune” conținut în articolul 1 din Legea nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

3. Autorul sesizării consideră că prevederile contestate sunt contrare dispozițiilor articolelor 1 alin. (3), 4 și 16 din Constituție.

4. Prin Decizia Curții Constituționale din 24 septembrie 2020, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Procuraturii Generale și Avocatului Poporului.

6. În ședința publică a Curții, au fost prezenți dl Octavian Țicu, autorul sesizării, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, dl Radu Radu, consultant principal în cadrul Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept în Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului.

ÎN FAPT

7. Începând cu 7 noiembrie 1917, pe teritoriul actualei Republici Moldova, organele de stat din perioada regimului totalitar au comis un șir de represiuni politice în masă. În procesul judecării cauzelor, în acea perioadă, organele de stat administrative, judiciare și extrajudiciare au încălcat grav drepturile și libertățile cetățenilor.

8. Parlamentul Republicii Moldova a condamnat represiunile politice comise de regimul totalitar și, în scopul reabilitării victimelor represiunilor, al repunerii lor în drepturile politice, sociale și cetățenești, al compensării pagubelor materiale cauzate, precum și al lichidării altor consecințe ale samavolniciei regimului totalitar, a adoptat, pe 8 decembrie 1992, Legea nr. 1225 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

9. Potrivit acestei Legi, în categoria victimelor represiunilor politice au fost incluși și „copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele”, ca eventuali beneficiari ai reabilitării, inclusiv ai drepturilor, indemnizațiilor și înlesnirilor legale.

10. Ulterior, pe 23 noiembrie 1994, Parlamentul a adoptat Legea nr.296 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în care a oferit, *inter alia*, o interpretare oficială a textului „copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele” și a stabilit că „copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune”. Această din urmă prevedere face obiectul prezentei sesizări, iar autorul solicită verificarea constituționalității ei.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

11. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 1 DIN LEGEA NR. 296 DIN 23 NOIEMBRIE 1994
PENTRU INTERPRETAREA UNOR PREVEDERI ALE LEGII NR. 1225 DIN 8 DECEMBRIE
1992 PRIVIND REABILITAREA VICTIMELOR REPRESIUNILOR POLITICE

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 16
Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 28
Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 47
Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

12. Prevederile relevante ale Legii nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice sunt următoarele:

Articolul 1
Noțiunea de represiune politică

„Represiune politică se consideră curmarea de vieți omenești, măsurile de constrângere întreprinse de către stat față de cetățeni din motive politice, naționale, religioase sau sociale sub formă de privațiune de libertate, deportare, exilare, trimitere la muncă silnică în condiții de limitare a libertății, expulzare din țară și lipsire de cetățenie, expropriere, internare forțată în instituții de psihiatrie, sub altă formă de limitare a drepturilor și libertăților persoanelor declarate periculoase din punct de vedere social pentru stat sau pentru regimul politic, realizate în baza deciziilor organelor administrative, judiciare și extrajudiciare.”

Articolul 2
Victimele represiunilor politice

„Victime ale represiunilor politice se consideră:

persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice arătate în articolul 1;

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 1 DIN LEGEA NR. 296 DIN 23 NOIEMBRIE 1994
PENTRU INTERPRETAREA UNOR PREVEDERI ALE LEGII NR. 1225 DIN 8 DECEMBRIE
1992 PRIVIND REABILITAREA VICTIMELOR REPRESIUNILOR POLITICE

persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii;

membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv **copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele**, persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

Comitetele executive și primăriile municipale eliberează legitimații respective victimelor represiunilor politice în localitatea unde au domiciliu stabil.”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice sunt următoarele:

„Art. 1. - Conform articolului 2 alineatul 1 subalineatul trei din legea menționată, membri ai familiei persoanelor supuse represiunilor se consideră soțul, soția, copiii, părinții, alte rude și tutorii care au fost siliți sau nevoiți să urmeze persoana reprimată în exil sau la locul de deținere specială.

Copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune.

Persoanele care au fost întreținute de persoanele supuse represiunilor până la represiune și au rămas fără îngrijire în urma represiunilor sau executării întreținătorului se consideră persoane rămase fără îngrijire.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

14. Prin Decizia din 24 septembrie 2020, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări, stabilite în jurisprudența sa constantă.

15. Curtea a reținut că, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea ține de competența Curții Constituționale.

16. Articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale îi conferă deputatului prerogativa sesizării Curții Constituționale.

17. Curtea a observat că obiectul sesizării îl constituie textul „copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune” conținut în articolul 1 din Legea nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice. Curtea a reținut că articolul

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 1 DIN LEGEA NR. 296 DIN 23 NOIEMBRIE 1994
PENTRU INTERPRETAREA UNOR PREVEDERI ALE LEGII NR. 1225 DIN 8 DECEMBRIE
1992 PRIVIND REABILITAREA VICTIMELOR REPRESIUNILOR POLITICE

135 alin. (1) lit. a) din Constituție nu distinge între categoriile de legi care pot fi supuse controlului constituționalității. Prin urmare, prevederile contestate din Legea nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice pot constitui obiect al controlului de constituționalitate.

18. Curtea a mai reținut că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. Autorul sesizării a invocat faptul că textul contestat constituie o ingerință în drepturile prevăzute de articolele 1 alin. (3) [*statul de drept*], 4 [*drepturile și libertățile omului*] și 16 [*egalitatea*] din Constituție. Curtea va examina aplicabilitatea acestor prevederi constituționale.

20. Cu referire la pretinsa încălcare a articolelor 1 alin. (3) și 4 din Constituție, Curtea a subliniat că aceste norme comportă un caracter general și reprezintă imperative care stau la baza tuturor legilor Republicii Moldova. Ele nu pot constitui repere separate. Aceste norme nu pot fi invocate de sine stătător, ci numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 18; HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 16; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 7 din 24 ianuarie 2020, § 17; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18; DCC nr. 30 din 19 martie 2020, § 18; DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, § 23; DCC nr. 62 din 11 iunie 2020, § 27).

21. Cu referire la aplicabilitatea articolului 16 din Constituție, Curtea a reținut că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte a persoanei. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un asemenea tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (a se vedea HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 34; HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 19; HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 29). Așadar, o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor.

22. Curtea a notat că articolul 16 din Constituție, corespondentul articolului 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, nu poate fi aplicat de sine stătător, ci doar dacă este coroborat cu un drept fundamental. Principiul nediscriminării nu constituie o problemă de constituționalitate atât timp cât nu este afectat un drept fundamental. Acest articol operează prin completarea celorlalte dispoziții constituționale. În cauza *Emel Boyraz v. Turcia*, 2 decembrie 2014, § 40, Curtea Europeană a menționat că „articolul 14 din Convenție protejează persoanele aflate în situații similare de tratamentele diferite, nejustificate, pentru a se bucura de drepturile și libertățile lor din Convenție. Această dispoziție nu are o existență independentă, deoarece produce efecte numai în legătură cu

drepturile și libertățile protejate de celelalte dispoziții substanțiale ale Convenției și ale Protocoalelor la aceasta. Totuși, aplicarea articolului 14 nu presupune încălcarea uneia sau mai multor din aceste dispoziții și manifestă un caracter autonom. Pentru ca articolul 14 să devină aplicabil, este suficient ca faptele unui caz să intre în sfera unei alte dispoziții substanțiale a Convenției sau a Protocoalelor la aceasta”.

23. Curtea a observat că critica adusă de către autorul sesizării se referă la interpretarea dată de Parlament, prin care li s-a recunoscut calitatea de victime ale represiunilor politice **doar** copiilor născuți în locurile de represiune sau în drum spre ele **proveniți dintr-o căsătorie încheiată până la represiune**. Interpretarea oficială nu include copiii născuți în locurile de represiune sau în drum spre ele de o femeie necăsătorită represată, precum și copiii născuți în locurile de represiune proveniți din căsătoria încheiată în timpul represiunii. Prin urmare, prevederea contestată nu le recunoaște acestor categorii de persoane statutul de victime ale represiunilor politice și restrâng mai multe drepturi constituționale.

24. În consecință, având în vedere caracterul ei suveran în materia controlului de constituționalitate (a se vedea HCC nr. 21 din 3 octombrie 2019, § 23; HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 27; HCC nr. 27 din 13 noiembrie 2020, § 18), dar și argumentele pertinente ale autorului sesizării care abordează aspecte ale conceptelor de viață familială și protecție socială, Curtea a considerat că în această cauză sunt incidente și articolele 28 [*viața intimă, familială și privată*] și 47 [*dreptul la asistență și protecție socială*]. Această tehnică este aplicată și de Curtea Europeană, care a notat într-o cauză că, „așa cum Curtea este suverană în materia încadrării juridice pe care trebuie să o dea faptelor cazului și având în vedere circumstanțele cazului, ea a mers chiar mai departe și a considerat că cererea reclamantului trebuie examinată în baza articolului 14 din Convenție, în coroborare cu articolul 8” (a se vedea *Emel Boyraz v. Turcia*, 2 decembrie 2014, § 33).

25. De asemenea, Curtea Europeană a reținut că existența sau inexistența „vieții de familie” reprezintă, în esență, o chestiune de fapt care depinde de existența unor legături personale strânse. Noțiunea de „familie” din articolul 8 se referă la relațiile bazate pe căsătorie și, de asemenea, la alte „legături de familie” *de facto*, în care persoanele trăiesc împreună în afara unei căsătorii sau în cazul în care alți factori au demonstrat că relația a fost suficient de constantă (a se vedea *Paradiso și Campanelli v. Italia*, 24 ianuarie 2017, § 140).

26. Curtea a considerat incident articolul 28 din Constituție, pentru că situația persoanelor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre acestea, provenite dintr-o căsătorie încheiată în timpul represiunii, și situația persoanelor care s-au născut în afara unei căsătorii se încadrează

în conceptul de viață familială care nu distinge între familia „legitimă” și familia „ilegitimă” (a se vedea *Marckx v. Belgia*, 13 iunie 1979, § 31).

27. De asemenea, Curtea a considerat incident în prezenta cauză și articolul 47 din Constituție, deoarece norma contestată nu include în categoria victimelor represiunilor politice persoanele născute în locurile de represiune sau în drum spre ele de către femeile necăsătorite sau ai căror părinți s-au căsătorit în perioada represiunii, iar această alegere a legislatorului le înlătură de la efectele reabilitării, inclusiv de la plata și acordarea eventualelor indemnizații și facilități.

28. Prin urmare, Curtea va verifica constituționalitatea prevederilor contestate prin prisma articolului 16 coroborat cu articolele 28 și 47 din Constituție.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 16, 28 ȘI 47 DIN CONSTITUȚIE

A. Argumentele autorului sesizării

29. În motivarea sesizării, autorul pretinde că prin Legea de interpretare Parlamentul le-a recunoscut statutul de victime ale represiunilor politice **doar** copiilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele proveniți din căsătoria încheiată până la represiune, **însă** copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, proveniți dintr-o căsătorie încheiată în timpul represiunii sau după aceasta, și copiii care s-au născut în afara unei căsătorii nu beneficiază de statutul de victime ale represiunii politice chiar dacă s-au născut și/sau au fost concepuți în aceeași perioadă.

30. Autorul sesizării consideră că, prin această interpretare, legislatorul a admis o discriminare între copiii persoanelor supuse represiunilor născuți în locurile de represiune sau în drum spre ele în funcție de faptul dacă acești copii provin dintr-o căsătorie încheiată până la represiune și copiii proveniți dintr-o căsătorie încheiată în timpul represiunii sau după aceasta, precum și copiii care s-au născut în afara unei căsătorii.

31. Autorul sesizării a susținut că dispozițiile criticate, *i.e.* „copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune”, sunt neconstituționale și contravin articolelor 1 alin.(3), 4 și 16 din Constituție.

B. Argumentele autorităților

32. Președintele Republicii Moldova a subliniat, în opinia sa scrisă, că problema sesizată ține de controlul constituționalității unei norme care

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 1 DIN LEGEA NR. 296 DIN 23 NOIEMBRIE 1994
PENTRU INTERPRETAREA UNOR PREVEDERI ALE LEGII NR. 1225 DIN 8 DECEMBRIE
1992 PRIVIND REABILITAREA VICTIMELOR REPRESIUNILOR POLITICE

stabilește cercul de persoane care întrunesc condițiile pentru a fi catalogate drept victime ale represiunilor politice, în baza articolului 2 din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992. În acest caz, soluția impusă ține de amendarea Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în sensul stabilirii subiectelor cu statut de victime ale represiunilor politice, însă nu prin excluderea prevederilor din Legea pentru interpretare, în consecință revenindu-se la redacția normelor expuse insuficient de clar. Totodată, Președintele Republicii Moldova a notat că prin Hotărârea nr. 16 din 28 martie 2002 Curtea Constituțională a stabilit că nu-i poate impune organului legislativ o anumită concepție legislativă. Această intervenție ar excede competenței instanței de jurisdicție constituțională și ar conduce la încălcarea dispozițiilor articolului 6 din Codul jurisdicției constituționale privind atribuțiile Curții. În acest sens, motivele sesizării se bazează mai mult pe chestiuni care țin de procedura de legiferare și exced competenței Curții în efectuarea controlului de constituționalitate al dispozițiilor invocate.

33. În opinia Parlamentului se menționează că, deși prin interpretarea unui text legal care vizează atribuirea statutului de victimă a represiunilor politice copiilor persoanelor supuse represiunilor politice și ulterior reabilite acesta ar trebui să fie clar, se constată că soluția legislativă criticată are, în realitate, efecte de restrângere a cercului de persoane-victime ale represiunilor politice, fapt care denotă că Legea nu este clară, iar obiectul reglementării adoptate nu este lipsit de echivoc. În scopul identificării eventualelor soluții pentru îmbunătățirea cadrului legal privind statutul victimelor represiunilor politice și membrilor familiilor acestora, Parlamentul a considerat oportună examinarea de către Curtea Constituțională a constituționalității textului interpretativ criticat.

34. În opinia prezentată de Guvern se menționează că reglementările propuse la momentul adoptării legii de interpretare constituiau soluția considerată optimă pentru care a optat legislatorul la acel moment. Guvernul consideră nefondată invocarea principiului egalității în situația copiilor nevoiți să-și urmeze părinții represați și a celor născuți din căsătoria încheiată în locurile represiunii. Mai mult, Guvernul menționează că autorul sesizării nu a adus argumente în favoarea criticii de neconstituționalitate, iar simpla enumerare a unor dispoziții constituționale nu poate fi considerată o veritabilă critică de neconstituționalitate.

35. În opinia prezentată, Procuratura Generală a notat că acceptă argumentele autorului și pledează pentru declararea neconstituționalității articolului 1 al Legii pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în măsura în care acesta nu include alte trei categorii de persoane care, în virtutea legii, ar putea să obțină statutul de victimă a represiunii politice: copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele proveniți dintr-o căsătorie încheiată în timpul represiunii; copiii care s-au născut în locurile de

represiune sau în drum spre ele proveniți dintr-o căsătorie încheiată după represiune; copiii care s-au născut în afara unei căsătorii, dar care au fost concepuți sau/și născuți în perioada represiunii.

36. În opinia prezentată de Avocatul Poporului se menționează că, pentru a se remedia problema care face obiectul sesizării, Avocatul Poporului s-a adresat Parlamentului cu propunerea de a iniția procedura de modificare a articolului 2 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, precum și a articolului 1 din Legea contestată, astfel încât să fie incluse în categoria victimelor represiunilor politice toate persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor, fără nicio discriminare. Avocatul Poporului consideră că există o lacună în Legea menționată. De asemenea, statul beneficiază de o amplă marjă de apreciere în domeniul securității sociale și, prin urmare, poate extinde protecția socială a mai multor categorii de persoane. El este obligat să asigure un tratament egal și echitabil pentru toate categoriile de persoane care au avut de suferit din cauza represiunilor politice.

C. Aprecierea Curții

37. Curtea reține că, prin contestarea textului „copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune” din articolul 1 al Legii nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitatea victimelor represiunilor politice, autorul sesizării ridică problema asigurării egalității în drepturi a victimelor represiunilor politice din perioada regimului totalitar.

38. Curtea observă că, prin includerea în categoria victimelor represiunii a copiilor născuți în locurile de represiune sau în drum spre ele, Parlamentul Republicii Moldova a recunoscut prin Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 că aceste persoane au avut de suportat împreună cu părinții toate greutățile și suferințele deportărilor și, respectiv, urmează a fi despăgubite de către stat. În redacția Legii menționate *supra*, situația tuturor copiilor născuți în locurile de represiune sau în drum spre ele era asemănătoare, indiferent dacă părinții lor s-au căsătorit până la sau în timpul represiunii sau dacă femeia represată care a născut era sau nu căsătorită.

39. Curtea constată că interpretarea oficială făcută prin articolul 1 din Legea nr. 296 din 23 noiembrie 1994 a condus la excluderea din categoria victimelor represiunilor politice și a eventualilor beneficiari ai reabilitării a persoanelor născute în locurile de represiune sau în drum spre ele: (i) de către o femeie represată necăsătorită, precum și (ii) dintr-o căsătorie încheiată în timpul represiunii.

40. Curtea notează că respectarea principiului egalității presupune acordarea aceluiași avantaj tuturor persoanelor aflate în situații similare, cu excepția cazului în care se demonstrează că tratamentul diferențiat este justificat în mod obiectiv și rezonabil. Această condiție demonstrează că principiul egalității nu are în vedere interzicerea oricărui tratament diferențiat, ci doar a tratamentelor diferențiate **nejustificate** (a se vedea HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 31).

41. Curtea Europeană a subliniat că, pentru a exista o problemă din perspectiva articolului 14, trebuie să existe un tratament diferențiat aplicat persoanelor aflate în situații comparabile. Un asemenea tratament diferențiat este discriminatoriu dacă nu are nicio justificare obiectivă și rezonabilă; cu alte cuvinte, dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit, în sensul articolului 14. Noțiunea de discriminare include, de asemenea, cazurile în care o persoană sau un grup este tratat, fără o justificare adecvată, mai puțin favorabil decât altul, chiar dacă tratamentul mai favorabil nu este cerut de Convenție (a se vedea *Emel Boyraz v. Turcia*, 2 decembrie 2014, § 50).

42. Curtea constată că tratamentul diferențiat al unor persoane născute în locurile de represiune sau în drum spre ele admis de norma contestată este lipsit de un scop legitim și nu are o justificare obiectivă și rezonabilă. Această normă îi lipsește în mod nejustificat pe cetățenii Republicii Moldova născuți în locurile de represiune și în drum spre ele de către o femeie represată necăsătorită sau într-o căsătorie încheiată în timpul represiunii de dreptul la protecția socială prevăzută de Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice. Pentru că nu urmărește un scop legitim și nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, prevederea contestată încalcă dispozițiile articolelor 28, 47 și 16 din Constituție.

43. Rezumând cele enunțate *supra*, Curtea conchide că textul „**copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune**” din articolul 1 al Legii nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitatea victimelor represiunilor politice **trebuie declarat neconstituțional**.

44. Până la modificarea legii de către Parlament, Curtea consideră necesar să ofere o soluție provizorie. Astfel, în sensul prezentei hotărâri, victime ale represiunilor politice se consideră și copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, dacă măcar unul din părinți este victimă a represiunilor politice.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 1 DIN LEGEA NR. 296 DIN 23 NOIEMBRIE 1994
PENTRU INTERPRETAREA UNOR PREVEDERI ALE LEGII NR. 1225 DIN 8 DECEMBRIE
1992 PRIVIND REABILITAREA VICTIMELOR REPRESIUNILOR POLITICE

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera a) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61, 62 litera a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite* sesizarea depusă de dl Octavian Țicu, deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

2. *Se declară neconstituțional* textul „copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune” din articolul 1 din Legea nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

3. Până la modificarea articolului 1 din Legea nr. 296 din 23 noiembrie 1994 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în sensul prezentei hotărâri, victime ale represiunilor politice se consideră și copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, dacă măcar unul din părinți este victimă a represiunilor politice.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 12 ianuarie 2021
HCC nr. 2
Dosarul nr. 109a/2020*